

Hämäläisyys yhdyssiteenä

Hämäläis-Osakunnan senioriyhdistys Tavastia ry 1940–1990

Lyhennelmä Aarno Lammen historiikista (1993)

Maassamme 1930-luvulla vallinneet poliittiset olot ja henkinen ilmapiiri synnyttivät ajatuksia, että yliopiston osakuntalaitosta tulisi tukea senioritoiminnan avulla. Hämäläiset seniorit olivat jo Hämäläisten talon rakennushankkeen yhteydessä olleet monipuolisesti ja voimakkaasti kosketuksessa osakuntaan. Kuraattori L. A. Puntila sai vuonna 1930 aikaan päätöksen senioreiden ja silloisten osakunnan jäsenten yhteisen ”suuren Hämäläis-Osakunnan” perustamisesta. Varsinaisesti liikkeelle lähdettiin kuitenkin vasta vuonna 1936, jolloin kuraattori Niilo Söyringin sijainen, vt. kuraattori Sulo Elomaa teki aloitteen hämäläisten senioriyhdistyksen perustamisesta.

Ensimmäinen senioriyhdistyksen nimissä laadittu asiakirja lienee senioreiden asettaman toimikunnan kokouksen pöytäkirja 24.9.1936. Pöytäkirja on yhden pykälän mittainen ja siinä kerrotaan, että tämä valmistelevalle toimikunta päätti laatia seuralle säännöt.

Seniores Tavasti?

Väliaikaiseen toimikuntaan oli valittu puheenjohtajaksi osakunnan silloinen inspehtori, professori Bruno A. Salmiala, tohtori A. A. Koskenjaakko, tohtori Akseli Nikula, varatuomari J. W. Rangell sekä osakunnan kuraattori, maisteri Niilo Söyrinki, joka toimi sihteerinä. Toimikunta kokoontui täysilukuisena 26.11.1936 käsittelemään sääntöehdotusta. Ehdotuksessa tarjottiin seuran nimeksi latinankielistä nimeä Seniores Tavasti. Sääntöehdotusta pidettiin hyvänä, ja toimikunta päätti kutsua ”kaikki HO:n entiset jäsenet” koolle joulukuuksi seuraa perustamaan. Ja niin lähti liikkeelle 26.11.1936 päivätty kutsukirje saapua 4.12.1936 Helsingin Grand-hotelliin perustavaan kokoukseen ja nauttimaan 40 markan illallinen.

Niiltä ajoilta lienee peräisin HO:n arkistossa oleva päiväämätön luettelo ”eräistä Hämäläis-Osakunnan entisistä jäsenistä”. Luettelossa on 435 nimeä ja osoitetta Helsingistä ja sen lähiympäristöstä. Siihen on kirjattu runsaasti tuon ajan johtavia ja vaikuttavia henkilöitä. Jostakin syystä entisen kuraattorin J. K. Paasikiven nimi puuttuu luettelosta. Luetteloa on ehkä käytetty jäsen- ja osanottovärväykseen; siihen viittaavat nimien kohdalla esiintyvät reunamerkinnot ”ei nyt ehdi, ilmoitt. myöh.” jne.

Perustava kokous päättyy luovaan taukoon

Perustavassa kokouksessa Grand-hotellissa oli läsnä kuutisenkymmentä senioria. Puheenjohtajana toimi A. A. Koskenjaakko ja sihteerinä Niilo Söyrinki. Nimeksi valittiin yksimielisesti Tavastia-seura, latinankielinen ehdotus sai väistyä. Seuran tarkoitus ja tavoitteet aiheuttivat sen sijaan keskustelua. Pöytäkirjan mukaan ”esitettiin sellainenkin mielipide, että seura oli tehtävä osakunnasta kokonaan erilliseksi yhdistykseksi”. Erimielisyyksien vuoksi sääntöjen valmistelu annettiin takaisin valmistelevalle toimikunnalle.

Seuran tarkoituksiperistä ja toimintatavoista näytetäänkin keskustellun koko 1930-luvun ajan ja vielä 1940-luvun puoliväliin saakka – ehkä kauemminkin. Toiset keskustelijat korostivat seuran merkitystä entisten osakuntalaisten kokoajana. He näkivät sillä olevan tärkeän tehtävän tukea ja kannustaa Hämäläis-Osakunnan toimintaa. Toiset taas katsoivat, että seuran itsensä tulisi toiminnassaan tukeutua osakuntaan. Edelleen jotkut korostivat sitä, että senioriaatetta tulisi levittää koko Hämeeseen ja sen vuoksi perustaa pitkin Hämettä seuran alaosastoja. Vuosikymmenet osoittavat, että kaikkea tätä Tavastia on toimintansa aikana tehnyt painopisteen vaihdellessa.

Grand-hotellin perustavan kokouksen jälkeen ehti kulua lähes kaksi ja puoli vuotta ennen kuin perustamishanke sai uutta virikettä. Valmisteleva toimikunta kutsui jälleen senioreita kokoukseen Helsinkiin hotelli Seurahuoneelle 4.3.1939. Paikalle saapui 37 senioria. Seuran nimeä tyypistettiin vielä hieman lyhyesti Tavastiaksi. Lopulta myös säännöt saatiin hyväksytyä, ja seuralle valittiin väliaikainen hallitus ylipormestari Antti Tulenheimon ehdotuksen mukaisesti.

Talvisodan jälkeen virallinen aloitus

Talvisota keskeytti toiminnan ennen kuin se ehti edes kunnolla alkaa. Vasta lokakuun 1. päivänä 1940 kokoonnuttiin Hämäläis-Osakuntaan, ja läsnä oli 16 senioria. Jälleen keskusteltiin toimintaperiaatteista. Bruno Salmiala ehdotti toiminnan ulottamista Hämeen keskuspaikkoihin, ja kun hänen seuraajansa Brynolf Honkasalo ehdotti illanvieron järjestämistä Tampereelle, kokous hyväksyi ehdotuksen ja antoi hallitukselle tehtäväksi valita toimikunnan juhlaa järjestämään.

Hallitus kokoontui jälleen seuraavalla viikolla. Nyt pohdittiin jo jäsenhankintaakin ja päätettiin, että kukin hallituksen jäsen välittää tiedon Tavastiasta viidelle entiselle HO:n jäsenelle. Todettakoon muuten seuran hallituksen arvovallasta, että rekisteröintipapereiden mukaan hallituksen kahdestatoista jäsenestä yhdeksän nimi löytyi valtiokalenterista.

Marraskuun 12. päivänä 1940 pidetyssä kokouksessa säännöt hyväksyttiin lopullisesti ja lähetettiin yhdistysrekisteriin vahvistettavaksi. Hallitus esiintyy näissä papereissa seuraavassa kokoonpanossa:

Puheenjohtaja fil. tri Aksel Anshelm (A. A.) Koskenjaakko
varapuh.joht. prof. Bruno Aleksander Salmiala
valtuutettu fil.lis. Niilo Nikolai Söyrinki

Jäsenet:

rouva Aina Oiva Onni Sofia Kannisto
taidemaalari Erkki Ferdinand Kulovesi
lääket.lis. Akseli Jalmari Nikula
pankinjohtaja Johan Wilhelm (J. W.) Rangell
rouva Laina Kouvo Rekola
lääninsihteeri Heikki Ilmari Vartia

Varajäsenet:

oikeusneuvos Otto Johannes (O. J.) Laurila
hallintoneuvos Tyyko Aarne Johannes Rekola
fil.maist. Veikko Henrik Lahtinen

Juhlat Tampereella pidettiin 5.1.1941 hotelli Tammerissa. Aamulehden mukaan paikalla oli yli sata henkeä, mukana ”vanhoja partoja Helsingistä”. Ilta kului seurustelun, puheiden ja taideohjelman merkeissä.

Jatkosodan ajalta ei ole käytettävissä asiakirjoja seuran toiminnasta. Mutta silloinkin lienee pidetty yllä jonkinlaista toimintaa. Siihen viittaa vuodelta 1944 tallessa oleva Tavastian vuosikokouksen pöytäkirja. Siinä nimittäin ehdotetaan valittavaksi entinen hallitus uudelleen. Tämä entinen hallitus ei ole kuitenkaan sama kuin 1.10.1940 valittu hallitus, joten jatkosodan aikana on pidetty kokous, jolloin hallitukseen on valittu uusia jäseniä.

Sotien jälkeen toiminta elpyy – vai elpyykö?

Vuoden 1944 vuosikokous pidettiin Helsingin Seurahuoneella 5. helmikuuta sodan siis vielä riehussa. Keskustelut jatkuivat entisiä ratojaan käsitellen Tavastian suhdetta osakuntaan. Kokous oli sodankin keskellä sikäli onnistunut, että läsnä oli peräti 70 HO:n entistä jäsentä.

Vuosien 1945–1952 väliseltä ajalta ei ole löytynyt seuran omia asiakirjoja. Hämäläis-Osakunnan pöytäkirjoista löytyy sen sijaan muutamia merkintöjä, jotka kertovat seuralla olleen toimintaa ainakin 1940-luvun puolella. Niinpä HO:n pöytäkirja 7.2.1945 kertoo kuraattori Eino E. Suolahden tuoneen osakunnan kokoukselle terveiset Tavastian illanvietosta. Vuonna 1947 Suolahti kertoi osakunnan kokoukselle tri Lempi Pohjanpään hautajaisista.

Osakunnan 27.11.1951 pidetyn kokouksen pöytäkirjassa pilkahtaa esiin kaikilta myöhemmiltäkin vuosikymmeniltä tuttu asia: osakunnan sihteeri, civis Aulis Nystedt ehdotti nimittäin, että osakunta pidäytyisi kutsumasta vuosijuhlaan nykyistä määrää kutsuvieraita, mutta sen sijaan osakunnan toiminnasta kiinnostuneille lähetettäisiin kehoitus osallistua vuosijuhlaan. Ehdotus lienee tulkittavissa siten, että Tavastian jäseniä toivottiin vuosijuhlan vieraiksi. Sama asia tuli edelleen esille syyskuussa 1952, jolloin palattiin ehdotukseen ”kehottaa entisiä osakuntalaisia, lähinnä Tavastia-seuran jäseniä osallistumaan vuosijuhlaan”.

9. marraskuuta 1954 pöytäkirjassa on jälleen viittaus Tavastiaan. ”Kuraattori (Hetemäki) ilmoitti, että äskettäin kuollut Korp! Sakalan jäsen, pastori Rand oli jättänyt täysorvoksi jälkeensä 12-vuotiaan pojan, Max Randin. Seniorit olivat esittäneet, että Osakunta ottaisi Maxin kummipojaksi, varsinkin kun hän oli lahjakas poika.” Myönteinen päätös tehtiin yksimielisesti. Tavastian ehdotuksesta HO:n kummipojaksi tullut Max Rand nautti osakunnan stipendiä useita vuosia. Vuonna 1992 kuolleesta Maxista tuli Suomessa tunnettu poliittisen elämän ja kulttuurivirtausten tarkkailija ja laaja-alainen radiotoimittaja.

Laajentuminen maakuntaan

Tavastian toimintamuodoiksi oli usein – mm. jo perustamiskokouksessa – esitetty esiintymistä maakunnissa ja alaosastojen perustamista tärkeimmille Hämeen paikkakunnille. Vuonna 1956 kääntyikin Tavastian syntysanojen lausuja ja entinen kuraattori Sulo Elomaa Lahdesta Hämäläis-Osakunnan puoleen pyytäen lainaksi ja malliksi Tavastia ry:n sääntöjä Lahteen perustettavaa senioriyhdistystä varten. 5.11.1956 Lahdessa saatiinkin aikaan yhdistys, jonka nimeksi tuli pitkän pohdinnan jälkeen Päijät-Tavastia. Tämä paikallinen Tavastia-yhdistysajatus ei jaksanut kuitenkaan kantaa kuin muutamien vuosien päähän.

Riemuylioppilaat

Vuonna 1959 Tavastia aloitti yhdessä osakunnan kanssa perinteen, jonka osakunta otti sittemmin kokonaan hoitaakseen. Tuolloin kutsuttiin ensimmäisen kerran osakunnan ja Tavastian vieraiksi osakuntaan 50 vuotta aiemmin kirjoittautuneet. Tavastia järjesti päiväkahvitilaisuuden, jossa seuran puolesta riemuylioppilaita tervehti varapuheenjohtaja Kai Korte.

1950-luvun loppu ja 1960-luvun alkupuoli näyttävät olleen Tavastialle melko vilkasta kuukausilounasaikaa, eli jäsenet kokoontuivat säännöllisesti osakunnan tiloihin nauttimaan yhdessä lounaasta, seurustelemaan ja kuulemaan alustuksia eri keskustelunaiheista. Vieraskirjan mukaan lounaita oli vuonna 1959 kuusi, 1960 viisi, 1961 neljä ja 1963 jälleen kuusi.

Torkahduksia

1960-luvun puoliväliä lähestyttäessä ja vuosikymmenen jälkipuoliskolla Tavastia torkahteli jo muutamaan otteeseen. Oman toiminnan sijasta kehoitettiin jäseniä osallistumaan osakunnan narsissitanssiaisiin ja osakunnan järjestämiin hämäläisiin pitoihin, mikä muuten oli kyllä aivan Tavastian alkuperäisten sääntöjen mukaista. Vuonna 1967 silloinen hallitus kysyy jäsenkirjeessään jäseniltään, mahtaisiko joku tietää missä Tavastia-seuran arkisto on. Mikä lienee ollut vastaus?

Puheenjohtajaksi tuli vuonna 1968 Matti Rissanen. Hän ryhtyi heti sääntöjenmuutoshankkeeseen ja sääntöjen rekisteritietojen saattamiseen ajan tasalle. Niinpä seuran nimen kirjoitusvaltuudet vuodelta 1940 siirrettiin A. A. Koskenjaakolta, Bruno Salmialalta ja Niilo Söyringiltä Matti Rissaselle, Pirkko Tulppalalle ja Airi Wiille. Sääntöjä oli 1960-luvun jälkipuoliskolla muutettu siten, että vuosikokous jakaantui syyskokoukseksi ja kevätkokoukseksi. Näiden kokouksien puitteissa toiminta pääasiallisesti tapahtui. Kokoukset olivat yleensä lounaskokouksia tai illalliskokouksia.

Nukahduksia

1970-luvun alkupuoliskolla toiminnassa oli melkoinen katkos. Silloinen hallitus kuitenkin terhistäytyi. Helmikuussa 1973 se kutsui jäsenet koolle, ja tässä tilaisuudessa valittiin entiset virkailijat jatkamaan, kunnes hallitus kokoontuisi uudelleen yhdistyksen kokouksen jälkeen. Virallinen kokous päätettiin pitää kuukauden kuluttua. Niinpä sitten 18.3.1973 pidettiin varsinainen kokous. Kokouskirjeen oli juhlallisesti allekirjoittanut koko silloinen hallitus ja kirjeessä todettiin, että ”Tavastiamme on lähes kaksi vuotta ollut unitilassa.” Mutta syksyllä 2.10.1973 valittiin uusi hallitus ja uusi puheenjohtaja, joka ryhtyikin hoitamaan tehtäviään heti. Seurasi vielä muutamia torkahduksen vuosia, kunnes Tavastia heräsi ja vielä tänäkin päivänä jatkuva toiminnan aktivoitumisen ja kasvun kausi alkoi vuonna 1977.

Historiatalkoot

Hämäläis-Osakunnan kaksiosaisena ilmestyväksi suunniteltua historiaa kirjoitti väitöskirjatyönään Seppo Kuusisto. Kun tuli aika saada kirja painokuntoon, ehdotti osakunta yhteistyötä Tavastian kanssa. Syyskuun 6. päivänä 1977 pidetyssä seuran hallituksen kokouksessa Aarno Lampi esittelikin laatimansa suunnitelman teoksen julkaisemisesta. Hankkeelle hän oli antanut nimen ”Historiatalkoot” ja viimeistellyt sekä kypsytellyt sitä yhdessä entisen inspektorin L. A. Puntilan kanssa. Jo kesäkuukausina hän oli hahmotellut yhteistyöasiaa myös Hämäläisten Ylioppilassäätiön hallituksen puheenjohtajan Asko Niemisen kanssa. Säätiö antaisi rahoitusapua mm. palkkaamalla sihteerin ja ylläpitämällä hankkeen vaatimaa toimistoa, Tavastia keräisi jäsenistöstään tarvittavia korkean tason asiantuntijoita, laatisi postitus- sekä myyntiluetteloita, esitteleviä tekstejä, kutsukirjeitä, hankkisi tilaisuuksiin puhujia jne.

Suunnitelmaa ryhdyttiin toteuttamaan heti syksyllä 1977. Historiatalkoihin perustetut myyntituki-, kuvitus-, talous- ja julkistamistoimikunnat aloittivat toimintansa, ja 27.10.1977 järjestettiin osakunnassa historiahankkeen esittelytilaisuus. Tavastiassa laadittiin myyntikirjeitä, tilauslomakkeita ja postitusluetteloita mahdollisista historiateoksen ostajista – sekä yksityishenkilöistä että yrityksistä – ja luotiin Hämeeseen yhdysmiesverkko myyntityön avuksi.

Historiatalkoot olivat seuran ja osakunnan yhteistyötä parhaimmillaan, jos kohta taloudellinen tulos jäi odotettua heikommaksi.

Marsa Bäck – runollinen tarmonpesä

Vuonna 1982 seuran hallituksen jäsenet saivat – varmaan yllätyksekseen – tavallisuudesta poikkeavan kokouskutsukirjeen. Seuran uusi sihteeri ja myöhempi pitkäaikainen puheenjohtaja, varsinainen tarmonpesä ja laaja-alainen innoittaja, Marsa Bäck aloitti kymmenen vuotta kestävä ”runokirjeiden” lähettämisen jäsenille. Ensimmäisessä oli sitaatti P. Mustapään runosta Arkkivirsi Wilhelmistä. Aihe oli sopivan vihjaileva:

Tähän vanhaan virrennuottiin
voi laulaa vieläkin,
ja näyttämö on tuttu,
vaan onpas uusi juttu
vaiheista Wilhelmin

Vuoden 1982 alkaessa seuran postituslistalle oli kertynyt jo 221 nimeä. Toiminta sujui syys- ja kevätkokousten merkeissä. Hallituksessa keskusteltiin eri osakuntien senioreiden yhteistyömahdollisuuksista. Ajatus näyttää toteutuneen ainakin siltä osin, että 21.10.1983 järjestettiin vanhalla ylioppilastalolla osakuntien yhteiset tanssiaiset, joihin tavastialaisiakin kehoitettiin kovasti osallistumaan. Vuoden 1982 kevätkokouksessa oli Tavastian vieraana EPO:n, PPO:n ja KSO:n senioreja.

Tammikuussa 1985 seuran sihteeri Marsa Bäck toi hallituksen kokoukseen ajatuksen hämäläisten taitelijoiden näyttelyn järjestämisestä osakunnan kirjastoon. Ensimmäinen näyttely pidettiin jo samana keväänä. Avajaiset olivat 16.3.1985, ja esillä oli mm. Taisto Ahtolan, Raimo Kanervan, Gunnar Pohjolan ja Matti Koskelan töitä. Seuran taloutta päätettiin vahvistaa mahdollisista taidekaupoista perittävällä 10 prosentin myyntiprovisiolla. Vuotuisten taidenäyttelyiden järjestäminen muodostui sittemmin jatkuvaksi perinteeksi, jota hoiti taidolla Marsa Bäck.

Käädyt ja Tavastia-mitali

Tammikuun kokouksessa vuonna 1985 hallitus keskusteli vitjojen eli käädyjen hankkimisesta osakunnan inspektorille ja kuraattorille. Tällaiset arvonmerkit oli jo hankittu moniin muihin Helsingin yliopiston osakuntiin. Asia oli esillä ja kypsyi kevään mittaan. Käädyt suunnitteli Hannu Veijalainen ja valmisti Tillander Oy. Käädyt luovutettiin inspektori Timo Konstarille ja kuraattori Juha T. Mattilalle osakunnan vuosijuhlassa 1988.

Käätyasian rinnalla hallituksessa oli suunniteltu myös stipendijärjestelmän aikaansaamista. Tämä suunnitelma muuttui kuitenkin Tavastia-mitali-hankkeeksi. Mitalia tulnaisiin jakamaan tunnustuksena hämäläisille henkilöille tai Hämeen kulttuuri-, elinkeino- tai yhteiselämän hyväksi tehdylle merkittävälle työlle tai saavutuksille, kuten mitalin ohjesäännössä myöhemmin lausuttiin. Hallitus kokosi keskuudestaan työryhmän asiaa hoitamaan. Hankkeen tueksi kutsuttiin tunnetuista hämäläisistä mitalitoimikunta, jonka puheenjohtajaksi lupautui eduskunnan 1. varapuhemies Elsi Hetemäki-Olander. Mitalin suunnitteli professori Terho Sakki ja sen valmisti Sporrong Oy. Ensimmäinen mitali ojennettiin Tavastia ry:n 50-vuotisjuhlailloilla Helsingin Suomalaisella klubilla 27.4.1990 professori Sara Hildénille. Perusteluissa todettiin, että Sara Hilden on modernin kuvataiteen galleria- ja museotoimen keskeinen ja kansainvälisestikin arvostettu vaikuttaja, joka on tehnyt pitkäaikaisen ja ansiokkaan työn nykytaiteen hyväksi Hämeessä ja perustanut Sara Hildén -taidemuseon.

Vastuunkantajia vuosikymmenien varrelta

Edellä ei ole kovinkaan runsaasti mainittu niiden henkilöiden nimiä, jotka ovat osallistuneet tavalla tai toisella Tavastian hallintoon. Tavastian hallituksessa oli ollut vuoteen 1990 mennessä kaikkiaan 85 henkilöä, kuka puheenjohtajana, kuka varapuheenjohtajana, varsinaisena jäsenenä tai varajäsenenä.

Alkuvuosina puheenjohtajat olivat tunnettuja hämäläisiä, useat professoreita, kaikki kuitenkin entisiä Hämäläis-Osakunnan kuraattoreita. Myöhemmin vuosikymmeninä Tavastian puheenjohtajiksi valittiin yleensä osakunnan kuraattorin tehtävänsä juuri päättänyt henkilö. Tämä tapa jatkui aina 1970-luvun jälkipuoliskolle saakka, kunnes Arto Alaspää ja Mikko Viitasalo ensimmäisinä ei-kuraattoreina valittiin puheenjohtajiksi. Kauimmin ovat puheenjohtajien tehtäviä hoitaneet ensimmäinen puheenjohtaja A. A. Koskenjaakko ja nykyinen puheenjohtaja Arto Alaspää. Kaiken kaikkiaan Tavastialla oli vuoteen 1990 mennessä ollut yhdeksän puheenjohtajaa.

Sihteereinä toimivat aluksi osakunnan kuraattorit aina Eero Hetemäkeen asti 1950-luvun alkupuolella. Aarno Lampi oli ensimmäinen seuran sihteeri, joka ei ollut kuraattori. Tosin hänestäkin tehtiin myöhemmin kuraattori, mutta silloin hän ei enää ollut Tavastian sihteeri. Lammen jälkeen valittiin yleensä sihteeriksi osakunnassa muuten aktiivisesti toimineita henkilöitä. Kauimmin sihteerin tehtäviä hoiti Marsa Bäck eli yhteensä kahdeksan vuotta. Sihteerinä on kaikkiaan toiminut 18 henkilöä. Todettakoon, että 1970-luvun henkiinheräämisvaiheisiin kuului, että Tavastian sihteerinä toimi säätiön historiaprojektiin palkkaama henkilö sekä osakunnan toiminnanohjaaja. Tässä vaiheessa Tavastia sai siis osakunnalta ja Hämäläiseltä ylioppilassäätiöltä varsin tarpeellista ja tehokasta apua.

Tavastian taakkaa kantaneista ja sen iloihin ja suruihin osallistuneista kannattaa Marsa Bäckin lisäksi erityisesti mainita kolme henkilöä; Pirkko Tulppala, joka on istunut hallituksessa milloin jäsenenä, milloin varapuheenjohtajana ainakin 18 vuotta ellei pari vuotta kauemminkin. Yhtä kauan istui hallituksessa myös J. W. Rangell, joka oli suunnittelevan toimikunnan jäsen ja hallituksessa aina vuoteen 1960 saakka. Timo Sahi on puolestaan toiminut Tavastian hallituksessa vuodesta 1974, paria USA:ssa vietettyä vuotta lukuun ottamatta, lähes koko tämän ajan varapuheenjohtajana.

Studia generalia tawastica

Tavastian toimintaa voisi ehkä luonnehtia sanomalla, että se enimmäkseen on ollut puolivuosisatainen studia generalia. Lounas- ja illallistilaisuuksien yhteydessä sekä virallisissa kokouksissa on kuultu jäsenten pitämiä esitelmiä ja alustuksia. Lähes sata seuran jäsentä on puheenvuoroillaan elähdyttänyt näitä tilaisuuksia ja herättänyt usein kiinnostavia keskusteluja. Muutamat useammankin kerran. Heistä kannattaa erityisesti mainita Eino Jutikkala, Kai Korte, Eino E. Suolahti, L. A. Puntila sekä Tauri Aaltio. Monet näistä tilaisuuksista ovat olleet todella mieleenjääviä. Tämän kirjoittajan mieleen on jäänyt 1950-luvulta Aune Lindströmin esitys, jossa hän esitteli ja tulkitsi Gallen-Kallelan Symposium-taulua, Jaakko Suolahden esitelmä antiikin ihmisestä ja Eino E. Suolahden riemastuttava ja paikoin kihelmöivän jännittävä kertomus Edvin Linkomiehen muistelmien syntyvaiheista.

Jos tapahtunutta toimintaa vertaa Tavastian säännöissä esitettyihin tavoitteisiin, voisi asettaa muutamia kysymyksiä. Onko toiminta tapahtunut osakunnan tuella vai Hämäläis-Osakuntaa tukien? Seura on saanut osakunnalta tukea ja apua mm. siten, että sillä on ollut tilaisuus kokoontua osakunnan tiloissa, se on nauttinut kohtuuhintaisia antimia Ilves-ravintolasta, osakunta on osallistunut sen postitus- ym. toimistorutiinien hoitoon ja osakunta on omassa toiminnassaan koulunut Tavastialle puheenjohtajia, sihteereitä ja taloudenhoitajia. Toisaalta Tavastia ry on pitänyt jäseniään lähellä Hämäläis-Osakuntaa. Hälläpyörän vuosikertoja usealta vuosikymmeneltä selattaessa, nimenomaan 1950- ja 1960-luvulta, saattaa sekä uutisista että tekstisivuilta nähdä,

että Tavastian jäsenet ovat ahkerasti esiintyneet osakunnan sekä yleisissä että eri kerhojen tilaisuuksissa ja Hälläpyörän palstoilla omilla kirjoituksillaan.

”Varjo-Tavastia”

L. A. Puntilan arkistossa on kansio no. 432 otsikoitu: ”Entiset hämäläiset”. Aineisto kertoo yhteistoiminnasta, jolle tämän kirjoittaja antaa nimeksi Varjo-Tavastia. Vuonna 1947, jolta ajalta ei ole löydetty mitään varsinaisen Tavastian asiakirja-aineistoa, kuusi hämäläistä, kutsumanimiltään Lelu Vaheri, Piki Alanne, Lasse Puntila, Masa Valtasaari, Julle Korte ja Joope Vartiainen, kutsuivat HO:ssa 1930-luvun ympärillä aktiivisesti osakuntaelämään osallistuneita ”ja siellä ystävystyneitä” koolle osakuntaan toveripäivällisille. Kutsuttavista 115 henkilöstä oli liitteenä luettelo otsikolla ”1924–1931”.

Jälleen marraskuussa 1952 – kolme päivää sen jälkeen, kun Tavastia oli pitänyt Eero Hetemäen organisoiman elvytyskokouksen ja illanvieton – kävi Varjo-Tavastialta kutsu 86 hengelle tulla verestämään muistoja päivällispöydän ääressä. Paikalle tuli 38, joiden syömisiä ravintola Ilves velkoi ”Prohvessori” Puntilan kautta.

Tuli pitkä tauko, kunnes vuonna 1968 tavattiin jälleen HO:n satavuotisjuhlien puitteissa. Osakunta kutsui juhliin entisiä osakuntalaisia lehdistötiedotteella sekä Tavastian jäsenille lähetetyllä kirjeellä. Varjo-Tavastian kantava voima L. A. Puntila ehdotti tällöin istuvalle kuraattorille Olli Puntilalle, että osakunnan juhlan päätyttyä ”vapaamuotoiset entisten osakuntalaisten ryhmittymät” jatkaisivat juhliaan Helsingin ravintoloissa. Varjo-Tavastian juhlalähtö pidettiin ravintola Kaisaniemessä, jonne ystäviä oli kutsuttu 80 nimeä käsittävällä listalla, hommamiehenä Lasse Puntila, Masa Valtasaari, Eppu Petäjäniemi ja Tahvo Kontuniemi. Luettelo pohjautui vuoden 1952 nimilistaan, jota oli pitänyt hallussaan Eppu Petäjäniemi.

Muistot kultaantuvat. Kesäkuun 8.päivänä 1972 levisi jälleen L. A. Puntilan kirje 90 hengelle ja kysyttiin kiinnostusta kokoontua vuoden 1952 hengessä. Alkuinnostusta riitti 60 kirjeen saajalta, mutta juhlapaikalle Laulu-Miehiin tuli järjestäjien pettymykseksi ja ravintolan harmiksi vain runsas puolet ilmoittautuneista. Ravintola sai hyvitystä vuonna 1977, jolloin L. A. Puntilan ylioppilasluokan ollessa riemuylioppilaina osakunnan vieraana päätettiin jälleen pitää Joope Vartiaisen johdolla juhlalähtö. Laulu-Miehiin tuli juhlimaan peräti 65 henkeä. Ja jälleen lokakuussa 1979 Laulu-Miehiin kokoontui ”Hämäläisten iltaan” 45 entistä osakuntalaista.

Varjo-Tavastia tuskin oli mikään protesti tai mielenosoitus varsinaiselle Tavastialle toimimattomuudesta. Olivathan samat henkilöt usein mitä aktiivisimmin edistämässä myös Tavastian pyrkimyksiä. Varjo-Tavastia tarjosi vain mieluisan lisän elää entisen osakunta-ajan muistoissa läheisiksi käyneiden ystävien parissa.